

a nga tohunga Maori ki runga i a ratou, he whakaaro ki nga mahara rereke kei etahi wahi o te motu e tupu ake ana hei huna i te morehu tangata o nga kawai rangatira i roto o Here-taunga.

Ka puta te whakaaro whakatu kingi Maori, ka whakaturia nga pou haki (he nui te ingoa) ki Tepawhakiro. Te Wai-ohiki ki Pakohai. ki Wheturaririki, ko te kupu he whakawhaiti kia kotahi ki raro i taua whakahaere. Ka wahi-rua a Here-taunga i taua wa. Ka tohe a Te Kawepo me Kaiwhata kia romia atu te iwi whakakeke. Ka puta te kupu a Karaitiana. a Tiakitai, a Te Harawira a Noa kia rangimarie. Ko Mohi ano te tamaiti i tino tautoko i tenei whakaaro pai. Ina ra i pai ai, e rua tau i muri mai kua whakaae katoa te iwi ki te whaka-whirinaki ki te ture i raro i Te Tiriti o Waitangi. Ko nga atua Maori i homai ki roto i taua mahi i pehia nei e Mohi ma ko Rura raua ko Riki: ka whakaturia nei nga niu, ka whakairia nei nga haki hei whakahonoretanga hei koropikotanga ma nga 'purchurehu.'

Ahakoa kaore a Mohi i uru ki roto i nga Whare Wananga, engari i noho tonu ia i raro i nga kaumatua i uru ki roto i aua Whare Maire, na reira hoki me te pakari me te marama ki nga kupu whakatakoto me nga mahara tautuhe i roto i te miteru, me te whakataki i te kawai tangata.

No nga ra o Te Komiti Takiwa koia te tiamana tuarna i muri mai i a Henare Matua. He ropu tino nui te mana o tenei i aua ra, o muri mai i te 1880.

I noho ia ki roto i nga komiti huihua noahio i whakahaeretia ki Poneke i nga wa e tu ana te paremata timata mai i a Te Karimana. Paranihi. Hetana, tae mai ki enei paremata o muri nei.

Ko Mohi hoki tetahi o nga kai-arahi i Te Mana-Motuhake-tuturu, i roto i nga ra o Te Kotahitanga, e tohe ana tetahi taha hei Te Mana-Motuhake ngawari. Koia Te Riira o Te Apitahana. I mauria e tona kawanatanga te ahua o te whakamaoritanga o Te Tiriti o Waitangi, i runga i ta ratou i kite iho ai, a i tono hoki ia kia pootitia ia e nga iwi o Te Tairawhiti mo Te Tiriti o Waitangi te take. He nui tonu te iwi i tautoko i a ia. E rua ona whakaaritanga kia uru ia ki taua tuunga mema.

Itae ia ki nga hui nunui katoa o te motu, mai i Te Rerenga Wairua, 1891 ki 1901, ki Taranaki kia Te Whiti kia Tohu, ki Whanganui, ki Parikino, ki Te Waipounamu me nga hui nunui a te iwi pakeha i Akarana Weringitana, Christchurch, me nga hui nunui katoa o Te Tairawhiti.

Koia hoki tetahi o nga mema tuatahi a nga Kai-tiaki i Te Tahua Moni ma nga Hoia Maori o Te Tairawhiti.

Koia ano hoki tetahi o nga mema o Te Komiti whakahaere whakapapa i tu ki Taboraiti me Wairarapa.